

# মুক্ত শৈক্ষিক সমল

শ্ৰেণী - দ্বিতীয়

বিষয় - গণিত

এই সমলৰ সংক্ষিপ্ত ৰূপ ৰেখা

বিষয় : গণিত

শ্ৰেণী : দ্বিতীয়

পাঠ্যপুথিৰ লগত জড়িত পাঠ : পাঠ নং ৭ পাঠৰ নাম : বিয়োগ (নতুন গণিত, দ্বিতীয় ভাগ)

বিষয়বস্তু/ধূসৰ ক্ষেত্ৰ/শিকন ঘাটি : বিয়োগ প্ৰক্ৰিয়া

শৈক্ষিক দিনপঞ্জী মতে শিকনৰ মাহ : জুন মাহ

শিকনৰ ফলাফল	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া/কাৰ্য	প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী	মূল্যায়নৰ আহিলা	বিষয় অধ্যয়ন	মন্তব্য
১	২	৩	৪	৫	৬
<p>দুটা অংক বিশিষ্ট সংখ্যাৰ বিয়োগৰ জৰিয়তে দৈনন্দিন জীৱনত উদ্ভৱ হোৱা সমস্যা সমাধান কৰিব পাৰিব।</p>	<p><b>কাৰ্য ভিত্তিক :</b> <b>কাৰ্যাবলী</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● মুঠা, কাঠি ব্যৱহাৰ কৰি সংখ্যা গঠন কৰিব পৰা কাৰ্য।</li> <li>● কাঠি, মুঠা আঁতৰাই বিয়োগৰ ধাৰণা দৃঢ়ীকৰণ কৰিবলৈ কাৰ্য।</li> <li>● মণিশালাৰ ব্যৱহাৰ।</li> <li>● পকেট বোর্ড ব্যৱহাৰ কৰি বিয়োগ প্ৰক্ৰিয়া</li> <li>● দৈনন্দিন জীৱনৰ সমস্যা সমাধান কৰিব পৰা কাৰ্য আদি দিয়া হৈছে।</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● জুইশলা কাঠি</li> <li>● বাঁহৰ সৰু সৰু মাৰি</li> <li>● পকেট বোর্ড</li> <li>● সংখ্যা কাৰ্ড</li> <li>● মণিশালা আৰু মণি ইত্যাদি</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● দৈনন্দিন জীৱনৰ বাবে দেখা পোৱা কিছু সমস্যা</li> <li>● পাঠত উল্লেখ থকা কিছু সমস্যা</li> <li>● নানা ধৰণৰ উদাহৰণমূলক কিছু সমস্যা ইত্যাদি।</li> </ul>	<p>শিক্ষক প্ৰণৱ শইকীয়া মহোদয়ৰ শ্ৰেণী কাৰ্যত স্থানীয় মান দেখুৱাব পৰা পকেট বোর্ডৰ জৰিয়তে আগবঢ়োৱা এটি শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া, বিষয় অধ্যয়ন হিচাপে উল্লেখ কৰা হৈছে</p>	<p>বিয়োগৰ নিৰ্ধাৰিত শিকন ফলাফল প্ৰাপ্তিৰ বাবে দৈনন্দিন জীৱনত পোৱা সমস্যাসমূহ উদাহৰণ আৰু বাস্তৱ কাৰ্যৰ জৰিয়তে স্থানীয়মান দৃঢ়ীকৰণ কৰি বিয়োগ প্ৰক্ৰিয়াৰ কৌশল আয়ত্ত কৰোৱাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।</p> <p>লগতে চিন্তন আৰু শিক্ষণ অভ্যাসনৰ বাবে কিছু প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছে।</p>

শিকনৰ ফলাফল (Learning outcome):

দুটা অংকবিশিষ্ট সংখ্যাৰ বিয়োগৰ জৰিয়তে দৈনন্দিন জীৱনত উদ্ভৱ হোৱা সমস্যা সমাধান কৰিব পাৰিব

বিষয়বস্তু (Content Areas) : বিয়োগ (Subtraction)

শিকন ফলাফলৰ লগত জড়িত পাঠ্যপুথিৰ পাঠ-৭ পাঠৰ নাম - বিয়োগ

শৈক্ষিক দিনপঞ্জীমতে জুন মাহৰ বাবে নিৰ্দ্ধাৰিত পাঠ

### পাতনি

কোনো এটা খূপ বা সমষ্টিৰ পৰা কিছু সংখ্যক বস্তু আঁতৰাই নিয়াৰ পিচত খূপত কিমানটা বস্তু থাকিল তাক জনাটোৱে বিয়োগ প্ৰক্ৰিয়া।। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে প্ৰাৰম্ভিক স্তৰতে বিভিন্ন মাধ্যম যেনে আঙুলি, আঁচ টানি, কাঠৰ টুকুৰা, মণি আদিৰে গণনা কৰিবলৈ শিকে। এই গণনাই যোগ বা বিয়োগৰ আৰম্ভণি। শ্ৰেণীকোঠাত শিক্ষকে বিয়োগ উপস্থাপন কৰোতে ক্ৰমে সৰলৰ পৰা জটিললৈ আগবাঢ়িব লাগে আৰ্থাৎ প্ৰথমে মূৰ্ত্ত বস্তু যেনে বৰবৰ বল, মণি ইত্যাদিৰ উদাহৰণৰ সহায়ত আৰু কাৰ্যৰ জৰিয়তে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগে। যেনে - প্ৰত্যেকৰে হাতত ৮ টাকৈ মণি দি তাৰ পৰা ৫টাকৈ মণি লৈ যোৱা হ'ল। প্ৰত্যেকৰে হাতত কিমানটাকৈ থাকিল সেইটো জানিব দিয়ক। এইটো জনাই হৈছে বিয়োগৰ ধাৰণা পোৱা।

সাধাৰণ বিয়োগ অংকবোৰ প্ৰায় সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বুজি পায় যদিও আখৰেৰে (Word problem) দিয়া সমস্যাবোৰ সমাধান কৰিবলৈ অসুবিধা পায়। ইয়াৰ প্ৰমাণ আমি যোৱা গুণোৎসৱৰ ফলাফলত পাইছো। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে সমস্যা এটা পঢ়ি ইয়াৰ সমাধান কৰিব যাওতে যোগ কৰিব নে বিয়োগ কৰিব এই লৈয়ো সমস্যাত পৰে। সেয়েহে শিক্ষকে লাহে লাহে আৰু স্পষ্টকৈ প্ৰথমে সমস্যাবোৰ কৈ তাৰ পিছত পঢ়ি ব্যক্তিগত বৈষম্য (individual difference) বুজি উপযুক্ত গুৰুত্ব দি বুজাবলৈ যত্ন কৰা উচিত। লগতে এই ধৰণৰ সমস্যা থকা কিছুমান বিশেষ শব্দ (action verb) যেনে *কিমান বেছি, কিমান থাকিব, কোনে কম বা বেছি পালে* ইত্যাদিৰ উপস্থিতি লক্ষ্য কৰিবলৈ দিব লাগে। তাৰোপৰি এই স্তৰতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বিয়োগৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰোৱাই প্ৰক্ৰিয়াটোৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগে।

যিহেতু প্ৰথম শ্ৰেণীতে বিয়োগৰ ধাৰণা উপস্থাপন কৰা হৈছে, সেইবাবে এই সমলৰ দ্বাৰা দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ মানদণ্ডৰ লগত মিলাকৈ কিছু পৰিমাণে বিয়োগৰ সমস্যাৰ ওপৰত আলোকপাত কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

### এই সমলৰ শৈক্ষিক উদ্দেশ্য

- এই সমলৰ জৰিয়তে বিয়োগৰ ধাৰণা পাবলৈ বিভিন্ন কাৰ্যৰ আভাস পাব।
- বিভিন্ন কাৰ্যৰ জৰিয়তে স্থানীয় মান ব্যৱহাৰ কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কিদৰে বিয়োগ কৰিব পাৰিব তাৰ আভাস পাব।
- বিয়োগৰ সমস্যা থকা উদাহৰণবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সমাধান কৰিবলৈ, বিয়োগ শিকিবলৈ উৎসাহিত কৰিব পাৰিব।

**শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া**

**কাৰ্য**

শিক্ষকে শ্ৰেণীকোঠালৈ জুইশলা কাঠি অথবা বাঁহৰ মাৰি লৈ আহিব।

- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সুবিধা অনুসৰি বিভিন্ন সংখ্যক দলত ভাগ কৰিব আৰু প্ৰতিটো দলক কাঠি ভাগ কৰি দিব।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক কাঠিবোৰ দহডাল দহডালকৈ মুঠি কৰি বাবাৰ ব্যাণ্ড মেৰাই দিবলৈ ক'ব আৰু তেওঁলোকৰ হাতত বাবাৰ ব্যাণ্ড নেমেৰোৱাকৈও কেইডাল কাঠি থাকিল তাক ক'বলৈ দিব।
- শিক্ষকে বোৰ্ডত যিকোনো বিয়োগ অংক পাতিব যেনে—

৪৬ - ২৫ মানে কি

সমাধানঃ

৪৬ = ৪ দহ ৬ একক 

২৫ = ২ দহ ৫ এক 

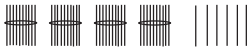
**১ম স্তৰ**

শিক্ষকে এটা দলক বোৰ্ডৰ কাষলৈ মাতিব আৰু তেওঁ বোৰ্ডত দহক একক ঘৰ কেইটা আঁকি দিব।

শিক্ষকে প্ৰথমে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক ৪৬-২৫ বুলিলে কি বুজিছে মুখেৰে ক'বলৈ দিব। কোনে কি কয় আপুনি শুনিব আৰু বিয়োগ বুলিলে সিহঁতে কি বুজিছে তাৰ বুজ ল'ব। তাৰ পাছত আপুনি নিশ্চিত কৰিব যে ৪৬-২৫ বুলিলে আমি এইটো বুজো যে ৪৬ সংখ্যক বস্ত্ৰৰ পৰা ২৫ সংখ্যক বস্ত্ৰ আঁতৰাই নিব লাগিব বা ৪৬ ৰ পৰা ২৫ সংখ্যাটো কিমান কম? তাৰ সমাধানৰ বাবে সিহঁতক চিন্তা কৰিবলৈ দিয়ক।

**২য় স্তৰ**

এইবাৰ কাঠিৰে দলত সমাধান কৰিবলৈ দিব। তাৰ বাবে প্ৰথমে ডাঙৰ সংখ্যাটো সাজিবলৈ দিব।

যেনে ৪৬ = ৪ দহ ৬ একক = 

**৩য় স্তৰ**

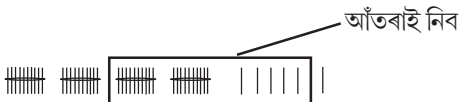
এইবাৰ ২৫ অৰ্থাৎ দুই দহ আৰু ৫ এক কাঠি আঁতৰাবলৈ দিয়ক।



আৰু এইবাৰ কিমান কাঠি থাকিল অৰ্থাৎ কেইটা দহৰ মুঠা আৰু কেইটা খোলা কাঠি থাকিল গণনা কৰি প্ৰথমে ক'বলৈ দিব আৰু পাছত তাৰ উত্তৰ হিচাবে বিয়োগৰ সমাধানটো বোৰ্ডত লিখিব।

দহক	একক
৪	৬
- ২	৫
২	১

থাকিল



(শিক্ষকে আন দল কেইটাক একে ধৰণৰ দুই অংকৰ (উকলি নোযোৱা) বিয়োগ যেনে- ৩৫-২২, ৪৭-৩৬ ইত্যাদি একে ধৰণেৰে উপস্থাপন কৰিবলৈ দিব আৰু প্ৰয়োজন অনুসৰি সহায় কৰিব)।

কাৰ্য

শিক্ষকে এটা লিখিত সমস্যা লব। যেনে—

প্ৰশ্নঃ এটা শ্ৰেণীত মুঠ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা ৩৬ জন। তাৰে ১৭ গৰাকী ছাত্ৰী হ'লে ছাত্ৰৰ সংখ্যা কিমান?

শিক্ষকে প্ৰশ্নটোত দিয়া তথ্যবোৰ পুনৰাবৃত্তি কৰিব আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সুধিব আৰু ব্যাখ্যা কৰিব।

ইয়াত, মুঠ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা = ৩৬ জন

ছাত্ৰীৰ সংখ্যা = ১৭ জনী

গতিকে মুঠ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰা ছাত্ৰীৰ সংখ্যাটো বাদ দিলে ছাত্ৰৰ সংখ্যাটো পোৱা যাব। অৰ্থাৎ ৩৬ৰ পৰা ১৭ বিয়োগ কৰিলে ছাত্ৰৰ সংখ্যা ওলাব।

- শিক্ষকে আগৰ দলকেইটাৰ যিকোনো এটা দলক বোৰ্ডৰ কাষলৈ মাতিব আৰু সেই দলটোৱে অংকটো কৰিবলৈ যত্ন কৰিব।

দহক	একক
৩	৬
- ১	৭

শিক্ষকে এইবাৰ ক'ব যে -

এককৰ ঘৰত ৬ ডাল কাঠি আছে আৰু তাৰ পৰা ৭ ডাল কাঠি আঁতৰাব নোৱাৰি (৬তকৈ ৭ ডাঙৰ)।

সেয়ে, আমি দহকৰ ঘৰৰ পৰা এটা দহৰ মুঠা এককৰ ঘৰলৈ ধাৰ কৰিব লাগিব।

এইবাৰ দহকৰ ঘৰত থাকিব ২ মুঠা অৰ্থাৎ ২ দহ

আৰু এককৰ ঘৰত হ'বগৈ ১ দহ + ৬ এক = ১৬ ডাল কাঠি (খোলা কাঠি)

শিক্ষকে কাঠি ব্যৱহাৰ কৰি কথাখিনি বাস্তৱত বুজাই দিব।

গতিকে,

দহক	একক
২	১৬       = ১৬
মুঠ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা =	৩৬
ছাত্ৰীৰ সংখ্যা =	- ১৭
সেয়ে, ছাত্ৰৰ সংখ্যা =	১৯

অৰ্থাৎ এককৰ ঘৰত ১৬-৭= ৯ আৰু দহকৰ ঘৰত ২ দহ - ১ দহ = ১ দহ

গতিকে ছাত্ৰৰ সংখ্যা = ১ দহ ৯ এক = ১৯ জন

কাৰ্য আৰু আপোনাৰ ব্যাখ্যাৰ পৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কি বুজিছে তাৰ বুজ লওক।

এইবাৰ আপুনি তেনে ধৰণৰ সমস্যা কেইটামান প্ৰতিটো দলক কৰিবলৈ দিব। যেনে—

- বহিমৰ হাতত ৭৬ টা মাৰ্বল আছিল। তাৰে ৫৭ টা মাৰ্বল ৰুমিক দিলে। বহিমৰ হাতত কেইটা মাৰ্বল থাকিব?
- অনুভৱৰ মাকে তাৰ জন্মদিন উপলক্ষে ৭০ টা নাৰিকলৰ লাডু বনাইছিল। অনুভৱ আৰু তাৰ বন্ধুসকলে ৩৬ টা লাডু খোৱাৰ পাছত কেইটা লাডু বাকী থাকিব।
- এটা একুৰিয়ামত কেইটামান মাছ আছিল। তেওঁলোকে একুৰিয়ামটোত আৰু ১৮টা মাছ ভৰাই দিয়াত তাত থকা মাছৰ মুঠ সংখ্যা হ'ল ৪৭ টা। একুৰিয়ামটোত প্ৰথমে কিমানটা মাছ আছিল?

## মুক্ত শৈক্ষিক সমল

শ্রেণী - দ্বিতীয়

বিষয় - গণিত

-ছাত্র-ছাত্রীসকলে দলত কি কি কথা পাতিছিল আৰু সমাধানৰ বাবে কেনেদৰে আগবাঢ়িছিল ভালদৰে নিৰীক্ষণ কৰক।  
 প্রয়োজনত প্রতিটো দলত তেওঁলোকক সমাধান কৰিবলৈ সহায় আৰু উৎসাহিত কৰক।

### বিষয় অধ্যয়ন (Case study)

আহক, আমি শইকীয়া চাৰে শ্রেণীত বিয়োগ কেনেকৈ উপস্থাপন কৰে চাওঁ -

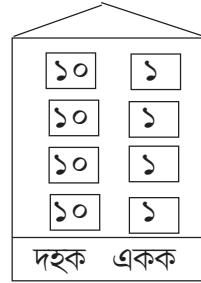
তেওঁ এখন কাপোৰত স্থানীয় মানৰ দুখন পকেট (Place value pocket) চিলাই লৈছে আৰু কাগজৰ (আট পেপাৰ) সঠিক জোখত কাটি তাত দহ বা এক লিখি লয়।

যেনে  $32 = 3 \text{ দহ } 2 \text{ এক} =$  ১০ ১০ ১০ ১ ১

আৰু সেই অনুসৰি দহক বা এককৰ পকেটত কাৰ্ড ভৰাব দিয়ে। উদাহৰণস্বৰূপে - ৩৬ সংখ্যাটোৰ বাবে দহকত ১০ লিখা তিনিখন কাৰ্ড আৰু এককৰ জেপত ১ লিখা ৬ খন কাৰ্ড ভৰায়। আৰু যিটো সংখ্যা বিয়োগ কৰিব লাগে সেই অনুসৰি কাৰ্ড আঁতৰাই বা উলিয়াই আনে। তেওঁ এইবাৰ এটা সমস্যা ল'লে-

প্রশ্নঃ- বীণাই গণিত আৰু বিজ্ঞানত মুঠ ৪৪ নম্বৰ পালে। যদি বীণাই বিজ্ঞানত ১৯ পায় তেন্তে গণিতত কিমান পাইছিল।

	দহক	একক
বীণাৰ মুঠ নম্বৰ =	৪	৪
বিজ্ঞানত পালে =	- ১	৯
গণিতত পালে =		



- শইকীয়া চাৰে এজন ছাত্ৰক দহকৰ ঘৰৰ পকেটত ১০ লিখা চাৰিখন কাৰ্ড ভৰাব দিলে আৰু এককৰ জেপত ১ লিখা ৪ খন কাৰ্ড ভৰাবলৈ ক'লে।
- এতিয়া ৪ খন ১ লিখা কাৰ্ডৰ পৰা ৮ খন এক লিখা কাৰ্ড আঁতৰাব নোৱাৰি তাৰ বাবে কি কৰিব ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ভাবিবলৈ সময় দিলে আৰু তাৰ বাবে এইবাৰ তেওঁলোকে ক'লে -
- দহকৰ জেপত থকা ১ খন ১০ লিখা কাৰ্ড এককৰ জেপলৈ নিব।
- এইবাৰ এককৰ ঘৰত বা জেপত কেইখন কাৰ্ড থাকিব চাবলৈ দিলে। সিহঁতে পালে ১০ লিখা কাৰ্ড ১ খন আৰু ১ লিখা কাৰ্ড ৪ খন।

এককৰ ঘৰত মুঠ হ'ব

১০ ১ ১ ১ ১ =  $10 + 8 = 18$

- এইবাৰ তেওঁলোকক বুজাই দিলে যে  $18 \text{ একক} - 9 \text{ একক} = 9 \text{ একক}$

-এটা ১০ ৰ কাৰ্ড এককৰ ঘৰত দিয়াত দহকৰ ঘৰত কাৰ্ড থাকিব ৩ খন বা ৩ দহ।

তাৰ পৰা এইবাৰ ১ দহ বিয়োগ কৰিলে পাম

$3 \text{ দহ} - 1 \text{ দহ} = 2 \text{ দহ}$

(বা ৩ খন কাৰ্ডৰ পৰা ১ খন উলিয়াই দিলে থাকিব ২ খন কাৰ্ড)

সেয়ে আমি এইদৰে কৰিব পাৰো -

বীণাৰ মুঠ নম্বৰ =	৪৪
বিজ্ঞানৰ নম্বৰ =	- ১৯
গণিতৰ নম্বৰ =	২৫

দহক	একক
৩	১৪
<del>৪</del>	<del>৪</del>
-১	৯
২	৫

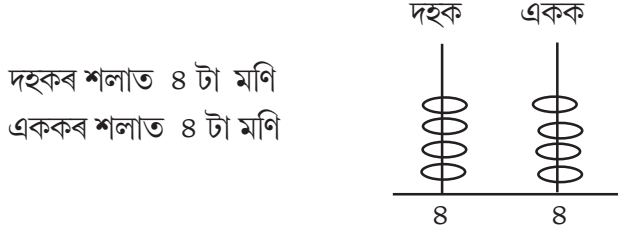
শইকীয়া চাৰে কৰা পদ্ধতিটোত প্ৰায় সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বুজি পাইছিল যদিও কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ভালদৰে বুজা নাছিল। এইবাৰ তেওঁ আন কেইটামান বস্তুৰ সহায় লৈছিল।

১। মণি ২। শলা

তেওঁ শলাকেইডালমানত দহটাকৈ মণি ভৰাব দিছিল আৰু কিছু মণি শলাত নভৰোৱাকৈ ৰাখিছিল।

উদাহৰণস্বৰূপে আগৰ সমস্যাটোকে তেওঁ তলত দিয়া ধৰণে আগবাঢ়িছিল—

(ক)  $৪৪ = ৪$  দহ  $৪$  এক মণিশলাত হ'ব



(খ)  $৪৪ - ১৯$  ৰ বাবে প্ৰথমে ৪ একক - ৯ একক কৰিব লাগিব।

আমি এককৰ ঘৰৰ ৪ টা মণি থকা শলাৰ পৰা ৯ টা মণি উলিয়াব নোৱাৰো।

গতিকে দহকৰ ঘৰৰ শলাৰ ১ টা মণি এককৰ ঘৰলৈ আনিব লাগিব। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এককৰ ঘৰত মণি পাব

মুঠ  $(১০+৪) = ১৪$  টা। দহকৰ ঘৰৰ পৰা ১ টা মণি এককৰ ঘৰলৈ আনোতে যে আচলতে দহটা মণি অনা হ'ল তাক আলোচনাৰ মাজেৰে বুজাই দিব।

(গ) এতিয়া ১৪ টা মণিৰ পৰা ৯ টা মণি উলিয়াই আনিব আৰু এককৰ শলাডালত থাকিব ৫ টা মণি

অৰ্থাৎ  $১৪-৯ = ৫$

(ঘ) একেদৰে দহকৰ ঘৰৰ শলাত ৩টা মণি আছে (যিহেতু এটা মণি এককৰ ঘৰলৈ নিয়া হৈছে)

গতিকে ৩টাৰ পৰা আৰু এটা মণি আঁতৰাই নিলে থাকিব

$৩$  দহ -  $১$  দহ =  $২$  দহ

সেয়েহে উত্তৰ হ'ব  $২$  দহ  $৫ = ২৫$

দহক	একক
৩	১৪
<del>১</del>	<del>১৪</del>
- ১	৯
২	৫

## কাৰ্য

### সমস্যা সমাধান (ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে)

(ক) ডেনীৰ মাকে বজাৰৰ পৰা ২৫ টা কণী কিনি আনিছিল। তাৰে ১৫টা কণী বেয়া ওলাল। কেইটা কণী ভাল ওলাল।

(খ) জীৱনৰ হাতত ৫০ টকা আছিল। তাৰে তেও ৩৫ টকা মূল্যৰ এটা জ্যামিতিৰ বাকচ কিনিিলে। জীৱনৰ হাতত কিমান টকা বাকী থাকিব।

## ব্যাখ্যা

বিয়োগক আমি যোগৰ বিপৰীত প্ৰক্ৰিয়া হিচাপে বিবেচনা কৰিব পাৰো। কিয়নো যোগত বাঢ়ি যায় আৰু বিয়োগত কমি যায়। এই পদ্ধতিত দুটা সংখ্যাৰ পাৰ্থক্য উলিয়াবলৈ হ'লে আমি প্ৰথমে সৰু সংখ্যাটো লব লাগিব আৰু ডাঙৰ সংখ্যাটো নোপোৱালৈকে সৰু সংখ্যাটোৰ লগত সংখ্যা যোগ কৰি গৈ থাকিব লাগিব। যিটোৰ লগত যোগ কৰিলে ডাঙৰ সংখ্যাটো পোৱা যাব সেইটোৱেই হ'ব বিয়োগফল। উদাহৰণস্বৰূপে,  $৯-৫ = ?$  উলিয়াবলৈ ৫ৰ লগত কিয়োগ কৰিলে ৯ হ'ব সেইয়া নিৰ্ণয় কৰিব লাগিব।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ যোগ নেওঁতাৰ ওপৰত দখল থাকিলে এই পদ্ধতিৰে সহজেই বিয়োগ প্ৰক্ৰিয়াটো বুজিব পাৰিব।  
উদাহৰণস্বৰূপে (ক) এখন পথাৰত ৮৯ টা জন্তু (গৰু আৰু ছাগলী) চৰি আছিল। তাৰে ৩২ টা গৰু হ'লে ছাগলীৰ সংখ্যা কিমান?

	দহক	একক
মুঠ গৰু-ছাগলীৰ সংখ্যা =	৮	৯
গৰুৰ সংখ্যা =	- ৩	২
ছাগলীৰ সংখ্যা =	৫	৭

- শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ২ৰ লগত কি যোগ কৰিলে ৯ হ'ব সুধিব (যিহেতু  $২ + ৭ = ৯$ , সেয়ে  $৯ - ২ = ৭$ )
- একেদৰে ৩ ৰ লগত কি যোগ কৰিলে ৮ হ'ব জানিব খুজিব (যিহেতু  $৩ + ৫ = ৮$ , সেয়ে  $৮ - ৩ = ৫$ )

### মূল্যায়ণ

২য় শ্ৰেণীৰ ৭ নং পাঠত থকা সমস্যাবোৰ প্ৰত্যেক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে সমাধান কৰিব দিয়ক। শিক্ষকে সমস্যাসমূহ ভালদৰে বুজাই দিব। প্ৰয়োজনত বিভিন্ন সঁজুলি যেনে - জুইশলা কাঠি, পকেট বোর্ড, মণি-শলা ইত্যাদি ব্যৱহাৰ কৰিব দিয়ক। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কাৰ্যবোৰ নিৰীক্ষণ কৰক আৰু নোৱাৰিলে ইয়াৰ কাৰণসমূহ চিনাক্ত কৰি লাগতিয়াল ব্যৱস্থা লওক। শিক্ষণ পদ্ধতিৰ উত্তৰণ কৰক।

### আপোনাৰ শৈক্ষিক অভ্যসনৰ ওপৰত প্ৰতিফলন

আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কাৰ্যবোৰ কৰাওতে তেওঁলোকে সকলোৱে আপোনাৰ নিৰ্দেশনা বুজি পাইছিল বুলি আপুনি নিশ্চিত হৈছিল নে? যদি বুজা নাছিল তাৰ বাবে আপুনি কি যথাযথ ব্যৱস্থা লৈছিল? কাৰ্যবোৰ কৰোতে সিহঁতে কি কি ক্ষেত্ৰত অসুবিধা পাইছিল? আপুনি চিনাক্ত কৰিব পাৰিছিলনে? সমস্যাবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে পঢ়ি বুজি পাইছে নে নাই তাৰ বাবে আপুনি মূল্যায়ন কৰিছিল নে? সমস্যা সমাধান কৰোতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কি কি অসুবিধা পাইছিল তাক চিনাক্ত কৰি দূৰ কৰিবলৈ আপুনি সক্ষম হৈছিল নে?

### সামৰণি

শিক্ষকে আন কিবা প্ৰক্ৰিয়াৰে বা পদ্ধতিৰে বিষয়বস্তুৰ ধাৰণা দিবলৈ চেষ্টা কৰিব পাৰে। কাৰণ, আমাৰ প্ৰধান লক্ষ্য হ'ল সকলো স্তৰৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বিষয়বস্তুটো বুজি পোৱা বা আয়ত্ত কৰা। আমি আশা ৰাখিছো এই সমলৰ দ্বাৰা পাঠ্যপুথিৰ বিষয়বস্তু দৃঢ়ীকৰণৰ সহায়ক হ'ব। পাঠ্যপুথিৰ উপৰিও এই সমলত বৌদ্ধিক কৌশল, অতিৰিক্ত মনোগ্ৰাহী উদাহৰণ আৰু দৈনন্দিন জীৱনৰ লগত জড়িত বিষয় সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।